

Årsrapport för Herbariet vid Göteborgs universitet (Herbarium GB) – 2015

Innehåll

• English abstract	1
• Besökare/gästforskare	1
• Låneverksamhet	2
• Nyförvärv till samlingarna	2
• Registrering av samlingarna	2
• Personal.....	3
• Konferenser	3
• Kontakter med allmänhet och media mm	4
• Webbplats.....	4
• Publikationer	4
• Ekonomi.....	se bilaga

Abstract

The activities for 2015 at the Gothenburg herbarium (herbarium GB) is here briefly outlined. The herbarium was visited by about 200 guestresearchers and botanical amateurs etc. The loans and exchange activity were relatively modest but in all ca 1300 specimens were handled by our staff. New accessions amounted to 6000 specimens. Because we only had a half time position for databasing this activity did not progress as much as in previous years, and "only" 4236 specimens were digitized, the vast majority of which were lichens and brown algae. The Herbarium is a member of several different organizations whose meetings we regularly participate in. In 2015, apart from the two meetings of the steering committee, Claes Persson also participated in the meetings of CETAF (Consortium of European Taxonomic Facilities) in Brussels and Geneva, and in several Skype-meetings of DINA-SE (Digitalt Informationssystem för Naturhistoriska samlingar). Ellen Larsson is Chair of "Sveriges Mykologiska Förening" and was one of the organizers of the conference entitled *Botanik och Mykologi på nätet*. Ellen is also a skilled speaker and gave several talks about mycology inside and outside Sweden. Although hard to ascertain it is estimated that studies of our herbarium material have resulted in 750 articles since the year 2000. In 2015 we have managed to trace 74 articles that explicitly used our material. Two of these were published in PNAS.

Besökare/gästforskare

Gästboken vittnar om ca 200 besökare under 2015. Besökarna har varit forskare, amatörbotaniker, allmänhet, och skolklasser m.m. Forskarna är både nationella och internationella. Vi har bl.a. haft utländska besökare som studerat våra samlingar från bl.a. Brasilien, Schweiz, Kanada, och Danmark. Forskare vid Uppsala universitet, Naturhistoriska riksmuseet och Karlstad universitet har även konsulterat våra samlingar oss under året. Mykologerna var bland de flitigaste besökarna av amatörbotanikerna och vi hade både representanter från Göteborgs svampklubb och Västgötabergets

svampklubb på besök. Utöver dessa så används herbariet flitigt av forskare från vår egen Institution, Inst. för Biologi och miljövetenskaper, såväl av dess fasta personal som gästforskare.

Låneverksamhet

Hantering av lån har varit relativt beskedlig under 2015. Trots det har vi hanterat ca 1300 exemplar i olika lånesammanhang. De inkommande lånen och de utgående lånen är ungefär lika många, 19 inlån respektive 20 utgående lån. De förra omfattade 150 exemplar medan de senare bestod sammanlagt av 418 exemplar. Vi har returnerat 15 stycken gamla lån omfattande 243 exemplar. I samband med returer och utgående lån har vi donerat 473 dublettexemplar till 11 olika herbarier runt om i världen. Elektroniska lån med inskannade bilder var 6 till antalet och omfattade 26 bilder.

Nyförvärv till samlingarna

Samlingarna utökades med ca 6 000 herbarieexemplar under året. Dessutom har herbariet fått en stor samling av 1200 olika frön från Göteborgs naturhistoriska museum. Vad gäller herbarieexemplaren består huvuddelen av nyaccesionerna av svampar och lavar. Från Svante Hultengren fick vi ca. 2500 lavar från framförallt sydvästra Sverige, från Mikael Jeppsson större en samling om ca. 500 exemplar av gasteromyceter (buksvampar), och från Västgötabergets svampklubb donerades ca 1000 exemplar av diverse svampar från i huvudsak Västergötland. På kärlväxtsidan mottog vi en större samling (ca. 1500 ex.) av växter från Björn Aldén på botaniska trädgården. Utöver detta har ca 500 exemplar donerats från diverse utländska herbarier. Skolherbarier kommer regelbundet in som gåvor. Under 2015 har 4 stycken donerats innehållande ca 300 exemplar. Kärlväxtsamlingen har också utökats något genom att botaniska trädgården har börjat ta belägg på sina samlingar i växthusen. Arbetet genomförs av Yalda Sultanpour i samarbete med Claes Gustafsson. Hittills har endast en mindre del av släktet *Begonia* pressats och torkats men under 2016 skall projektet utökas att omfatta många andra grupper.

Registrering av samlingarna

Herbariet har under drygt 10 år registrerat sina samlingar och hade i vid 2015 års slut registrerat 158 928 exemplar. Arbetet har fortgått till stor del med stöd från Artdatabanken. Sedan 2005 har herbariet erhållit drygt 15 miljoner kr för samlingsvård och registrering av dess samlingar från Artdatabanken. Under 2015 gick registreringsarbete något långsammare än normalt. Dels pga av att vi började på en ny och svårare grupp och dels att vi endast hade medel för en halvtids registreringstjänst. Totalt registrerade vi 4236 exemplar. Drygt 2000 var lavar från Svante Hultengrens nyinkomna samlingar och dryga 1000 var brunalger, en grupp som är högt prioriterad av Artdatabanken.

Utöver att registrera etikettinformationen har herbariet som långsiktigt mål att skanna alla växtexemplar i helbild. Hittills har vi endast skannat in 5000 exemplar varav drygt 2000 är s.k. typer (exemplar som fungerar som likare till artnamnet). Typerna är publicerade på *Global Plants Initiative* webbsida där alla världens typexemplar görs tillgängliga över Internet. Under 2015 skannade vi 96 typer och ett hundratal övriga exemplar.

Sammanställning av registrerade exemplar i Herbarium GB

Fungi.....	77271
Lichens.....	4098
Tracheophyta.....	60099
Charophyta.....	1818
Bryophyta.....	7691
Myxomycota.....	5464
Algae.....	2254
Oomycota.....	230
Bacteria.....	3

=====
158 928

Personal

Claes Persson, universitetslektor, 50% på BIOENV, och herbarieföreståndare på 50%. Representant för Göteborgsnoden i CETAF (Consortium of European Taxonomic Facilities) och Herbariets representant i styrgruppen i DINA-SE (Digitalt Informationssystem för Naturhistoriska samlingar) och SAMSA (arbetsgrupp inom NAMSAs - naturhistoriska museers samarbetsorganisation). Claes kärnväxtsystematiker och forskar på sydamerikanska växter i kaffefamiljen (Rubiaceae). Claes arbetar som redaktör för projektet Flora of Ecuador och är ansvarig för projektet som helhet. Claes anlitas även ofta som referee av vetenskapliga artiklar över familjen Rubiaceae och, i mindre del, Polygalaceae (jungfrulinfamiljen). Claes undervisade på sin halvtidstjänst som lektor på 3 kurser: baskursen, Biodiversitet och systematik (BIO920); Alpha Taxonomical Principles (BIO401); Floristik inom kursen Floristik och faunistik (BIO145)

Ellen Larsson, förste museiintendent, 100%. Ansvarig för de mykologiska samlingarna. Ellen är ordförande i Sveriges mykologiska förening och representant för Herbariet i Svenska artprojektets styrgrupp. På undervisningssidan är Ellen handledare för 2 doktorander. Hon är huvudhandledare för Sten Svantesson och biträdande handledare för Victor Coimbra, gästdoktorand från Universidade Federal de Pernambuco, Recife, Brasilien. På grundnivå undervisade Ellen som lektor på följande kurser: baskursen, Biodiversitet och systematik (BIO920); Artbestämning av svampar BIO402, Att läsa naturen LBI005, fortbildning för lärare. Ellen deltog under 2015 i 2 exkursioner en till Svalbard och en till Hemavan. På den senare fann man 12 nya arter för Sverige. Ellen bereder och utvärderar under 2015 ansökningar till Stenholms Fond (Göteborgs Botaniska Trädgård) och Svenska Artprojektets forskningsansökningar.

Claes Gustafsson är museiassistent och har huvudansvaret för dataregistrering av samlingarna. Claes är även ansvarig för nomenklatorisk uppdatering, insortering av lån och nyaccessioner (inkommande kollektioner), samt frysning av material (för att hålla skadedjur borta). Claes är kärnväxtsystematiker och disputerade även han på systematik inom kaffefamiljen (släktet *Randia*). Fortfarande bedriver Claes forskning (på fritiden) och anlitas då och då som referee för vetenskapliga tidskrifter. Claes är styrelseledamot i Botaniska föreningen i Göteborg och i egenskap av medlem i föreningen guidar han varje år på *De Vilda Blommornas Dag*. Så även under 2015.

Ewa Batorowicz, Institutionsadministratör är ansvarig för packning av paketförsändelser, samt registrering av lån. Inom ramen för sin tjänst arbetar Ewa till viss del med montering, dataregistrering av växter, samt fakturering och utskick av *Flora of Ecuador*.

Konferenser och möten

Claes Persson har varit på workshop i Köpenhamn i februari i egenskap av biträdande handledare till Carla Maldonado, doktorand vid Köpenhamn universitet. Workshopen hade titeln *The Quest for Cinchona (Rubiaceae) – a phylogenetic tale* och handlade om släktskapstudier och kartläggning av kinin hos kinabarksläktet *Cinchona*, en grupp på drygt 20 arter. Några få arter i denna grupp har traditionellt använts för behandling av malaria men påtagligt lite är känt om de övriga arterna. Claes har också varit på möten i Bryssel i april och Geneve i oktober med CETAF (Consortium of European Taxonomic Facilities). CETAF är en samarbetsorganisation av 33 naturhistoriska museer, herbarier och botaniska trädgårdar från 20 olika europeiska länder där vårt herbarium bildar en nod tillsammans med Göteborgs naturhistoriska museum och Göteborgs Botaniska trädgård. Under året har Claes även deltagit i flera DINA-möten via skype. DINA-projektet (Digitalt Informationssystem för Naturhistoriska samlingar), som leds av Naturhistoriska riksmuseet är ett nationellt samlingsdatabasprojekt som syftar till att utveckla och implementera ett nationellt, webbaserat system för hantering av landets naturhistoriska samlingar. Herbariet kommer under våren gå över som första botanik institution till projektets databas vilket i kommer att ge i förlängning en helt annan flexibilitet och tillgänglighet av våra data än vad som nu är fallet. Utöver dessa möten har Claes deltagit på styrgruppsmöten för herbariet i maj och november.

Ellen Larsson höll föredrag på Svenska Artprojektets Forskardagar med titeln "UNITE – my favourite database". och höll föredrag på Naturicum, ArtDatabanken om Släktet *Hygrophorus*, skogsvaxskivlingar. I egenskap av ordförande i Sveriges Mykologiska Förening arrangerade Ellen

tillsammans med Stefan Grundström (ordförande Sveriges Botaniska Förening) en konferens på temat "Botanik och Mykologi på nätet".

Kontakter med media och allmänhet etc.

Claes Persson var för 4:e året i rad med och arrangerade tävlingen "Vilken växt" för femteklassare. Vilken växt? är en tävling för barn i årskurs 5 som anordnas av institutionen för biologi och miljövetenskap i samarbete med Göteborgs botaniska trädgård. Kick-off för tävlingen går av stapeln i början av april då barnen introduceras till växternas mångfald. Själva tävlingen är sedan normalt i början på juni. Claes Gustafsson guidade på "Vilda blommornas dag" i början på juni.

Eva Lundgren från GU-journalen var på besök i herbariet i november och intervjuade Claes Persson, Claes Gustafsson och Ellen Larsson. En 2-sides artikel publicerades sedan i GU-journalen, 7-2015.

Ellen Larsson har blivit kontaktad av tidningen Expressen angående tillgången på svamp, om kantarellerna kommit igång och om kunde sja om hur svampsåsongen skulle bli. En artikel i ämnet kom senare.

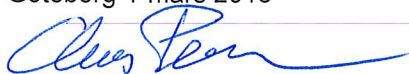
Webbplats

Herbariets webbplats har inte utvecklats nämnvärt under 2015 och både innehåll bör layout kraftigt förbättras och uppdateras. Under starten av 2016 av har initiativ tagits för att förbättra webbplatsen.

Publikationer

Att mäta hur många publikationer som genererats genom att material eller resurser från Herbarium GB har använts är en svår uppgift. En grov uppskattning är att varje lån åtminstone genererar 1,5 artiklar. Om så är fallet skulle ca 750 artiklar ha publicerats sedan år 2000 av personer utanför BIOENV, varav 180 artiklar sedan 2010. Under 2015 har vi med säkerhet lyckats spåra 74 artiklar där Herbariets material eller tjänster har explicit utnyttjats. Tjugosex av dessa artiklar är producerade av forskare på BIOENV och 48 är icke-GU-författare. Artiklarna är publicerade en mängd olika tidskrifter, vara PNAS är en av de högst rankade.

Göteborg 1 mars 2016

Claes Persson, herbarieföreståndare